

บทที่ 4

สหภาพแรงงานไทยกับสหภาพแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว

เนื้อหา

- 1.1 สหภาพแรงงานไทยในปัจจุบัน
- 1.2 ขบวนการแรงงานระหว่างประเทศ

สาระสำคัญ

1.1 ตาม พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518 ลูกจ้างมีสิทธิจัดตั้งสหภาพและสหพันธ์แรงงานได้ แต่หลังจากนั้นในปี 2521 จึงได้เกิดองค์กรแรงงานระดับชาตินั้น คือสภาองค์กรลูกจ้าง และได้มีผู้นำแรงงานที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้นได้ภายในช่วงเวลานั้น

1.2 การเคลื่อนไหวเพื่อตั้งขบวนการแรงงานระหว่างประเทศได้มีขึ้นตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยมีแนวทางการเคลื่อนไหวเป็น 4 กลุ่ม คือ ขบวนการแรงงานแบบดั้งเดิม ขบวนการแรงงานแบบอนาธิปไตยกึ่งสังคมนิยม ขบวนการแรงงานแบบสังคมนิยม-ประชาธิปไตย ขบวนการสหภาพแรงงานชาวคริสต์ สำหรับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของรัสเซียได้จัดตั้งสหพันธ์แรงงานคริสเตียนระหว่างประเทศขึ้น แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานแห่งโลกขึ้นซึ่งเป็นองค์กรกลางที่รวมประเทศในโลกเสรีและคอมมิวนิสต์เข้าด้วยกัน

วัตถุประสงค์

- 1.1 นักศึกษาสามารถกล่าวถึงการเติบโตของสหภาพแรงงานได้หลังจากมี พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518 ได้
- 1.2 นักศึกษาสามารถกล่าวถึงการเติบโตของขบวนการแรงงานในประเทศโลกเสรีและกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ได้

1. สภาพภาพแรงงานไทยในปัจจุบัน¹

ในปี 2518 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2518 พร้อมกับยกเลิกประกาศของกระทรวงมหาดไทยในส่วนที่ว่าด้วยการแรงงานสัมพันธ์ ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 นั้น ลูกจ้างและสหภาพแรงงานมีสิทธิที่จะยื่นข้อเรียกร้องและเจรจาต่อรองกับนายจ้าง เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้าง ลูกจ้างมีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงาน และสหพันธ์แรงงานได้ ทั้งยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันไม่เป็นธรรม เพื่อให้การคุ้มครองลูกจ้างที่เป็นกรรมการหรือสมาชิกสหภาพแรงงานด้วย เมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว สมาคมลูกจ้างที่จัดตั้งไว้ก่อนแล้วได้กลายมาเป็นสหภาพแรงงานและมีการจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นอีกเป็นจำนวนมากโดยในปี 2518 มีการจัดตั้ง 66 สหภาพแรงงาน ปี 2519 จัดตั้ง 78 สหภาพแรงงาน แต่เมื่อเข้าสู่ระยะปลายปี 2519 ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอีกครั้งหนึ่งโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมด้านแรงงาน และการจัดตั้งสหภาพแรงงานหยุดชะงักลงไป เพราะมีประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วประเทศ และคณะปฏิรูปฯ ได้ออกประกาศห้ามการนัดหยุดงาน และการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของสหภาพแรงงานต้องได้รับอนุมัติจากผู้รักษาพระนครก่อน อย่างไรก็ตามภาวะการณ์เช่นนี้ได้คลี่คลายไปในปลายปี 2520 เมื่อได้มีการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง และมีการจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยขึ้น

หลังปี 2520 เป็นต้นมา บรรยากาศด้านแรงงานแจ่มใสมากมีการจัดตั้งสหภาพแรงงานเพิ่มขึ้นมาก และสหภาพแรงงานที่จัดตั้งขึ้น ส่วนใหญ่เป็นสหภาพแรงงานในสถานประกอบการซึ่งมีเงื่อนไขจำกัดมาก ทั้งจำนวนสมาชิก เงินทุน และการปฏิบัติงานของกรรมการสหภาพแรงงานเอง ทำให้การเรียกร้อง และเจรจาต่อรองได้ผลเพียงในระยะแรก แต่เมื่อเกิดข้อพิพาทแรงงานถึงขั้นนัดหยุดงานแล้ว ลูกจ้างมักไม่ค่อยได้ผลตามที่ต้องการนัก และหลายรายได้ร้องขอให้รัฐบาลใช้อำนาจตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์สั่งให้นายจ้างเปิดงานเพื่อตนจะได้กลับเข้าทำงานในอัตราค่าจ้าง และสภาพการทำงานเดิม สหภาพแรงงานในกิจการประเภทเดียวกันหรือนายจ้างคนเดียวกันได้มีการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานเพื่อสนับสนุนการทำงานของสหภาพแรงงาน และให้การศึกษาแก่สมาชิกด้วย โดยเมื่อสิ้นปี 2531 มีสหพันธ์แรงงานจัดตั้งขึ้นรวม 15 แห่ง คือ

¹ จากแรงงานสัมพันธ์, วิชัย โกสุวรรณจินดา

1. กท.2 สหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมไม้แห่งประเทศไทย
2. กท.4 สหพันธ์แรงงานการขนส่งแห่งประเทศไทย
3. กท.5 สหพันธ์แรงงานการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย
4. กท.6 สหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย
5. สป.1 สหพันธ์แรงงานสกรู้อใช้ไฟฟ้าแห่งประเทศไทย
6. สป.2 สหพันธ์แรงงานยานยนต์และอะไหล่แห่งประเทศไทย
7. สป.3 สหพันธ์แรงงานนิตการทอแห่งประเทศไทย
8. สป.4 สหพันธ์แรงงานกระดาษและสิ่งพิมพ์แห่งประเทศไทย
9. สป.5 สหพันธ์แรงงานสยามกลการ
10. ปท.1 สหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ การตัดเย็บเสื้อผ้าและผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง
แห่งประเทศไทย
11. ปท.2 สหพันธ์แรงงานปิโตรเลียมและเคมีภัณฑ์แห่งประเทศไทย
12. ปท.3 สหพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทย
13. ปท.4 สหพันธ์แรงงานผลิตภัณฑ์กระดาษแห่งประเทศไทย
14. นบ.1 สหพันธ์แรงงานเครื่องคิมแห่งประเทศไทย
15. ภก.1 สหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมแร่แห่งประเทศไทย

สหพันธ์แรงงานเหล่านี้ บางแห่งได้เข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (International Trade Secretariat- ITS) ด้วย เช่น สหพันธ์แรงงาน การไฟฟ้าแห่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหพันธ์แรงงานสาธารณูปโภคระหว่างประเทศ (Public Service International - PSI) สหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินระหว่างประเทศ เข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงานเสมียนพนักงานและช่างเทคนิคระหว่างประเทศ (International Federation of commercial, Clerical, Professional and Technical Employees) สหพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหพันธ์แรงงานเหล็กและโลหะระหว่างประเทศ (International metal Federation -IMF) เป็นต้น การเข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศนี้ทำให้สหพันธ์แรงงานในประเทศไทยได้เข้าใจปัญหาของแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันมากขึ้น และยังสามารถช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาอบรมแก่คนงานด้วย

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 นั้น ได้กำหนดองค์การลูกจ้างได้เพียง 2 ระดับ คือ สหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงาน แต่ก็ปรากฏว่าสหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานได้มีการรวมกลุ่มเป็นองค์การระดับชาติ โดยมีการรวมกลุ่มมาตั้งแต่ต้นปี 2517 เป็นกลุ่มสมาคมลูกจ้างแห่งประเทศไทย โดยการประสานงานของกระทรวงแรงงาน เพื่อเลือกตั้งผู้แทนลูกจ้างในคณะกรรมการไตรภาคีต่างๆ และเมื่อมีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 แล้ว ก็ยังคงดำเนินการต่อไปในชื่อของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งได้มีกิจกรรมที่สำคัญหลายอย่าง เช่นการจัดวันงานวันแรงงานแห่งชาติ การแก้ไขปัญหาหนี้คหบดี การคัดค้านนโยบายขึ้นราคาข้าวสารของรัฐบาล เป็นต้น กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น สภาแรงงานแห่งประเทศไทย (Labour Congress of Thailand- LCT) เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 โดยเป็นการประกาศต่อหน้าคนงานที่มาร่วมงานวันแรงงานแห่งชาติ ซึ่งจัดที่สวนลุมพินี หลังจากนั้นได้มีการร่างธรรมนูญของสภาแรงงาน ซึ่งมีผู้แทนสหภาพแรงงาน 102 แห่ง ให้การรับรองเป็นเอกฉันท์ บทบาทของสภาแรงงานได้หยุดชะงักไปเมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 แต่โดยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเองได้เห็นความจำเป็นที่จะมีองค์การแรงงานระดับชาติขึ้น จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในที่สุดคณะปฏิรูปได้มีคำสั่งฉบับที่ 46 ให้สหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงานไม่น้อยกว่า 15 แห่ง จัดตั้งสภาองค์การลูกจ้าง เพื่อส่งเสริมการศึกษา และส่งเสริมการแรงงานสัมพันธ์ได้ และให้สมาคมนายจ้างหรือสหพันธ์นายจ้างไม่น้อยกว่า 5 แห่ง จัดตั้งสภาองค์การนายจ้างขึ้นได้เช่นกัน

สภาองค์การลูกจ้างแห่งแรกที่จัดตั้งขึ้นคือ สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย (Labour Congress of Thailand - LCT) ซึ่งก็คือกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย หรือ สภาแรงงานแห่งประเทศไทยเดิมนั่นเอง โดยได้รับทะเบียนเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2521 มีสหภาพแรงงานร่วมก่อตั้ง 20 แห่ง ภายใต้การนำของนายไพศาล รัชชชยันต์ จากสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง สมาชิกส่วนใหญ่เป็นสหภาพแรงงานในกิจการรัฐวิสาหกิจในเดือนต่อมา ก็มีการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างขึ้นอีกแห่งหนึ่งชื่อว่าสภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติได้รับทะเบียนเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2521 ภายใต้การนำของนายปรีชา รอดมณี จากสหภาพแรงงานสามเอเซียสัมพันธ์ มีสหภาพแรงงานร่วมก่อตั้ง 17 แห่ง ในปีถัดมาก็มีการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย (National Council of Thai Labour - NCTL) ภายใต้การนำของนายสนั่น วงศ์สุริ ได้รับทะเบียนเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2522

การดำเนินการของสภาองค์การลูกจ้าง ในการจัดการศึกษาอบรมให้ความรู้แก่คนงาน และ กรรมการสหภาพแรงงานที่เป็นสมาชิก มีการเรียกร้องต่อรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทแรงงาน และการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ รวมทั้งส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการไตรภาคีชุดต่างๆ นอกจากนี้ก็เป็นผู้แทนของแรงงานไทยเข้าร่วมประชุมใหญ่ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization- ILO) ด้วย

ในช่วงปี 2521-2525 นั้น สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยมีบทบาทเป็นองค์กรนำในขบวนการแรงงานไทย เพราะนอกจากจะมีสมาชิกในสังกัดมากจนได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากรัฐบาล องค์กรนายจ้าง และองค์กรแรงงานต่างๆ ในต่างประเทศแล้ว ยังมีผู้นำที่มีความสามารถด้วย โดยเฉพาะนายไพศาล รัชชชนันท์ นั้น ถือเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับมาแต่ครั้งการต่อสู้คัดค้าน การเพิ่มราคาข้าวสาร ในสมัยที่ยังเป็นกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยอย่างไรก็ตามในปี 2525 นี้ ได้มีผู้นำอีกคนหนึ่งคือ นายอาหมัด ขามเทศทอง จากสหภาพแรงงาน การรถไฟแห่งประเทศไทยเข้ามาเป็นคู่แข่ง และสามารถชนะการเลือกตั้งเป็นประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานฯ ได้ นายไพศาลฯ เห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นธรรม และมีการเพิ่มเสียงโดยไม่ถูกต้อง จึงนำสหภาพแรงงานกลุ่มหนึ่งแยกออกไปตั้งสภาองค์การลูกจ้างแห่งใหม่ชื่อ สภาองค์การลูกจ้างสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย (Thai Trade Union Congress- TTUC) โดยได้รับทะเบียนเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2526

ในปี 2531 สภาองค์การลูกจ้างทั้ง 4 แห่งมีผู้นำและสมาชิกดังนี้

ชื่อสภาองค์การลูกจ้าง	ประธาน	เลขาธิการ	สหภาพ ในสังกัด	จำนวนลูก จ้าง
สภาแรงงานแห่งประเทศไทย	ทงนง โพธิ์อ่าน	ชาติ จันทวงศ์	96	70,420
สมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย	วัฒนะ เขียวบำรุง	พานิชย์ เจริญผา	94	104,994
แรงงานแห่งประเทศไทย	อัฒช์ ศรีอาจ	พนิต ไทยล้วน	106	21,374
แรงงานเสรีแห่งชาติ	อนุศักดิ์ บุญยประณี	ปรีชา รุติญาณพงศ์	29	7,527

ที่มา: กองแรงงานสัมพันธ์ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

ในด้านความสัมพันธ์กับองค์การต่างประเทศนั้น สภาก่อการลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาพันธ์แรงงานเสรีระหว่างประเทศ (International Confederation of Free Trade Unions-ICFTU) มาตั้งแต่ปี 2522 และเมื่อมีการจัดตั้งสภาก่อการลูกจ้างสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยขึ้นก็ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของ ICFTU ด้วยส่วนสภาก่อการลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยนั้นได้เข้าเป็นสมาชิกของสภาแรงงานโล (World Council of Labour-WCL)

ทั้ง 4 สภาก่อการลูกจ้างได้มีความร่วมมือกันมากขึ้นในเวลาต่อมา โดยได้ร่วมกันเรียกร้องต่อรัฐบาลให้แก้ไขปัญหาการจ้างงานระยะสั้น ยกเลิกนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและออกกฎหมายประกันสังคม ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องออกประกาศกระทรวงมหาดไทยแก้ไขปัญหาการจ้างงานระยะสั้น ชะลอนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ทั้งยินยอมให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำถึง 2 ครั้ง ในต้นปี 2532 และเสนอร่างกฎหมายประกันสังคมต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายในปี 2533

ในช่วงปี 2532-2534 ได้มีการจัดตั้งสภาก่อการลูกจ้างอีก 3 แห่ง คือ สภาก่อการลูกจ้างสภาแรงงานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาก่อการลูกจ้างสภารัฐวิสาหกิจแห่งประเทศไทยและสภาก่อการลูกจ้างสภาแรงงานแห่งชาติ แต่หลังจากมีการออกพระราชบัญญัติพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ในปี 2534 แล้ว สภาก่อการลูกจ้างสภารัฐวิสาหกิจแห่งประเทศไทยได้สิ้นสุดลงเพราะสภาพแรงงานในกิจการรัฐวิสาหกิจได้ถูกยุบโดยผลของกฎหมาย อย่างไรก็ตามในปี 2536 ได้มีการจัดตั้งสภาก่อการลูกจ้างเพิ่มอีก 2 แห่ง คือ สภาก่อการลูกจ้างแรงงานเอกชนแห่งประเทศไทย จดทะเบียนเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2536 และสภาก่อการลูกจ้างพัฒนาแรงงานแห่งประเทศไทยยื่นจดทะเบียนเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2536 ทำให้เมื่อสิ้นปี 2537 มีจำนวนสภาก่อการลูกจ้างถึง 8 แห่ง

จำนวนองค์การแรงงาน ทั้งราชอาณาจักร ณ ธันวาคม 2537

NUMBER OF LABOUR ORGANIZATION IN WHOLE KINGDOM AT DECEMBER, 1994

องค์การแรงงาน Labour Organization	รวม Total	กรุงเทพมหานคร Bangkok Metropolis	ภูมิภาค Regions
สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ Public Enterprise Association	43	34	9
สหภาพแรงงานในกิจการเอกชน Private Enterprise Labour Union	888	293	595
สหพันธ์แรงงาน Labour Union Federation	18	1	11
สภาองค์การลูกจ้าง Labour Union Councils	8	7	1
สมาคมนายจ้าง Employers Associations	108	106	2
สหพันธ์นายจ้าง Employers Association Federation	2	2	
สภาองค์การนายจ้าง Employer Councils	3	3	

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

Source: Labour Studies and Planning Division, Department of Labour Protection and Welfare.

ในกรณีที่มีการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างขึ้นหลายแห่ง ส่วนหนึ่งเป็นผลจากความขัดแย้งในสภาองค์การลูกจ้างเดิม ทำให้มีการแยกออกไปตั้งสภาองค์การลูกจ้างใหม่ อีกส่วนหนึ่งเป็นผลจากรัฐบาลให้การยอมรับสภาองค์การลูกจ้าง ในการส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการไตรภาคีชุดต่างๆ ประกอบกับมิได้มีกฎหมายห้ามไว้ แต่การที่มีสภาองค์การลูกจ้างหลายแห่ง โดยที่จำนวนลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยส่วนรวมไม่ได้เพิ่มขึ้นนั้นได้บั่นทอนอำนาจการต่อรองของลูกจ้างและส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในระหว่างองค์การลูกจ้างด้วยกันมากขึ้นด้วย

ทำเนียบสภาองค์การลูกจ้าง (LABOUR UNION COUNCILS)

1. สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย
LABOUR CONGRESS OF THAILAND (LCT)
วันจดทะเบียน 14 กุมภาพันธ์ 2522
สุวิทย์ หาทอง : ประธาน
บรรจง บุญรัตน์ เลขานุการ
2. สภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติ
NATIONAL FREE LABOUR UNION CONGRESS (NFLUC)
วันจดทะเบียน 27 มกราคม 2522
อนุศักดิ์ บุญยะประณีต : ประธาน
ปรีชา จิตญาณพงศ์ เลขานุการ
3. สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย
NATIONAL CONGRESS OF THAI LABOUR (NCTL)
วันจดทะเบียน 27 มกราคม 2522
พนัส ไทยล้วน : ประธาน
เฉลียว ต้นทอง เลขานุการ
4. สภาองค์การลูกจ้างสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย
THA TRADE UNION CONGRESS (TTUC)
วันจดทะเบียน 16 กันยายน 2526
พาณิชย์ เจริญนำ : ประธาน
ทวี เศรษฐะธีรารัตน์ เลขานุการ
5. สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
THAILAND COUNCIL OF INDUSTRIAL LABOUR (TCIL)
วันจดทะเบียน 28 เมษายน 2532
สมาน สีทอง : ประธาน
ชลอ อุ่นใจ เลขานุการ
6. สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งชาติ
NATIONAL LABOUR CONGRESS (NLC)
วันจดทะเบียน 12 มิถุนายน 2534
ชิน ทับทลี : ประธาน
นิกร โภคสาร เลขานุการ
7. สภาองค์การลูกจ้างแรงงานเอกชนแห่งประเทศไทย
THE NATIONAL CONGRESS OF PRIVATE EMPLOYEES
OF THAILAND (NPET)
วันจดทะเบียน 11 กุมภาพันธ์ 2536
บรรจง พรพัฒนานาคม : ประธาน
ชัชชัย พลิจริฎ เลขานุการ
8. สภาองค์การลูกจ้างพัฒนาแรงงานแห่งประเทศไทย
ขึ้นจดทะเบียนเมื่อ 19 สิงหาคม 2536
*ข้อมูล ณ ธันวาคม 2537 OPT 1.50
อำพร บรรดาศักดิ์ : ประธาน
(ผู้ประสานงานจัดตั้ง)

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

จกกล่าวการเติบโตของสหภาพแรงงานหลังจากมี พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518

2. ขบวนการแรงงานระหว่างประเทศ**

การเคลื่อนไหวเพื่อตั้งขบวนการแรงงานระหว่างประเทศได้มีขึ้นมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยมีแนวทางการเคลื่อนไหวอยู่ 4 กลุ่ม คือ

1. ขบวนการแรงงานแบบดั้งเดิม (Original Trade Unionsism) เป็นกลุ่มที่ยึดแนวทางสหภาพแรงงานของอังกฤษ โดยมุ่งสนับสนุนขบวนการแรงงานตามสาขาอาชีพ และมุ่งแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อแรงงาน เช่น ค่าจ้าง เงื่อนไขการทำงานเท่านั้น

2. ขบวนการแรงงานแบบอนาธิปไตย-กึ่งสังคมนิยม (Anarchic Syndicalism) เป็นแนวทางของขบวนการแรงงานในฝรั่งเศส สเปน อาร์เจนตินา และเม็กซิโก เน้นการต่อสู้ทางชนชั้นตามลัทธิมากซ์ เพื่อทำลายระบบทุนนิยม และมุ่งให้สหภาพแรงงานอื่นอยู่บนขาตัวเอง และเลี้ยงตัวเองได้ กลุ่มนี้ไม่ร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง และต่อต้านการเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพด้วย

3. ขบวนการแรงงานแบบสังคมนิยม-ประชาธิปไตย (Social-Democratic Trade Unionsism) เติบโตในประเทศที่มีพรรคการเมืองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย เช่น ในเยอรมัน ออสเตรีย เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ยุโรปตะวันออกและสวิสเซอร์แลนด์ เป็นกลุ่มที่เห็นว่าการเคลื่อนไหวของแรงงานต้องควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยมุ่งความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างพรรคการเมืองกับสหภาพแรงงาน

4. ขบวนการสหภาพแรงงานชาวคริสต์ (Christian Trade Union Movement) เป็นขบวนการสหภาพแรงงานที่ใช้หลักทางคริสต์ศาสนาเป็นแนวทางในการเคลื่อนไหว โดยมุ่งหลีกเลี่ยงการต่อสู้ที่รุนแรง เน้นการให้ศึกษาคณงานเพื่อให้เกิดจิตสำนึกของการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนและขจัดการต่อสู้ทางชนชั้น

จากแนวทางการเคลื่อนไหวดังกล่าวมีการรวมตัวในระดับระหว่างประเทศโดยเริ่มจากการรวมตัวของสหภาพแรงงานในสาขาอาชีพเดียวกัน มีลักษณะเป็นสำนักเลขาธิการอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (international Trade Secretaries-ITS) เช่น ตั้งสหพันธ์แรงงานผู้ทำหมวกที่ปารีส ในปี 1889 สหพันธ์แรงงานผู้ผลิตนุหรีในแอนเวิร์ปปี 1889 สหพันธ์แรงงานคนงานเหมืองแร่ที่แมนเชสเตอร์ ปี 1890 สหพันธ์แรงงานคนงานเหล็กในบรัสเซลส์ ปี 1891 สหพันธ์แรงงานคนงานก่อสร้างที่เบอร์ลินในปี 1903 สหพันธ์แรงงานช่างปั้นดินเผา ปี 1905 เป็นต้น ก่อนเกิดสงครามโลก

** จากแรงงานสัมพันธ์, วิชัย โสสุวรรณจินดา

ครั้งที่ 1 นั้น สำนักเลขาธิการอุตสาหกรรมระหว่างประเทศที่สมาชิกอยู่ถึง 33 สาขาอาชีพและมีบทบาทในการรวบรวมสถิติจัดทำเอกสารด้านกฎหมาย และสนับสนุนทางการเงินแก่สมาชิกเป็นครั้งคราวทั้งมีความพยายามที่จะขยายบทบาทของสำนักเลขาธิการนี้ให้เป็นสหพันธ์แรงงานระหว่างประเทศที่มีบทบาทกว้างขวางขึ้น แต่ก็หยุดชะงักลงเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ขบวนการสหภาพแรงงานได้เติบโตขึ้นอย่างมาก โดยจำนวนสมาชิกได้เพิ่มจาก 8 ล้านคน ในปี 1913 เป็น 23 ล้านคน ในปี 1919 และผู้นำสหภาพแรงงานจากประเทศผู้ชนะสงครามได้สามารถผลักดันให้มีการจัดตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International labour Organization) ขึ้นได้สำเร็จ ทั้งยังได้ร่วมกันจัดตั้งสหพันธ์สหภาพแรงงานระหว่างประเทศ (International Federation of Trade Union-IFTU) ขึ้นในปี 1919 ด้วย โดยมีสมาชิกเป็นสภาแรงงานจาก 13 ประเทศ คือ ออสเตรีย เบลเยียม เชคโกสโลวาเกีย เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษ ลักแซมเบอร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สเปน สวีเดน และสหรัฐอเมริกา มีคนงานในสังกัดรวมทั้งสิ้น 17.7 ล้านคน

IFTU มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของขบวนการแรงงาน เพื่อรักษาประโยชน์ของสหภาพแรงงานที่เป็นสมาชิก มุ่งให้การศึกษาคนงาน ป้องกันการเกิดสงครามเมื่อจัดตั้งแล้ว ITS ได้เข้าเป็นภาคีในฐานะองค์การอิสระด้วย สำนักงานใหญ่ของ IFTU อยู่ที่อัมสเตอร์ดัมจนถึงปี 1931 ได้ย้ายไปเบอร์ลิน และย้ายต่อไปปารีสในปี 1933 มีสมาชิกก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง 20 ล้านคน และมีองค์การแรงงานนอกทวีปยุโรปเข้าเป็นสมาชิกด้วยทั้งจากทวีปอเมริกาและเอเชีย

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ องค์การแรงงานของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้งสหภาพแรงงานแดงระหว่างประเทศ (Red Trade Union International-RTU) ภายใต้การนำของรัสเซียและสหภาพแรงงานชาวคริสต์ได้จัดตั้ง สหพันธ์แรงงานคริสเตียนระหว่างประเทศ (International Federation of Christian Trade Unions-IFCTU) ขึ้นด้วย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ได้มีความพยายามที่จะจัดตั้งองค์กรกลางที่รวมทั้งสหภาพแรงงานในประเทศโลกเสรีและคอมมิวนิสต์เข้ามาไว้ด้วยกัน ในที่สุดได้มีการจัดตั้งสหพันธ์แรงงานแห่งโลก (World Federation of Trade Unions-WFTU) ขึ้นในปี 1945 แต่การจัดตั้งครั้งนี้ AFL ของสหรัฐอเมริกาไม่ได้เข้าร่วมด้วย การดำเนินการของ WFTU นั้นอยู่ภายใต้การชี้นำของรัสเซียเป็นอย่างมาก ต่อมาจึงได้มีความขัดแย้งกับสหภาพแรงงานในกลุ่มโลกเสรีโดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับโครงการมาร์แชล ซึ่งเป็นโครงการที่สหรัฐอเมริกาเสนอเพื่อให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูประเทศในยุโรปที่ต้องเสียหายมาจากสงคราม สหภาพแรงงานของรัสเซียและประเทศยุโรปตะวันออก

ได้คัดค้านโครงการนี้ โดยได้นำเข้าพิจารณาใน WFTU ในขณะที่สหภาพแรงงานในยุโรปตะวันตกให้การสนับสนุน ทำให้สหภาพแรงงานในกลุ่มยุโรปตะวันตกได้ลาออกจาก WFTU และมารวมกันจัดตั้งองค์การแรงงานของกลุ่มโลกเสรีขึ้นในปี 1949 ชื่อว่า สมาพันธ์แรงงานเสรีระหว่างประเทศ (International Confederation of Free Trade Unions-ICFTU) โดยมีองค์การแรงงาน 127 แห่งจาก 35 ประเทศเข้าร่วมก่อตั้งมีสมาชิกที่เป็นคนงานในสังกัด 43 ล้านคน

ในปัจจุบัน ICFTU ถือเป็นองค์การแรงงานในกลุ่มโลกเสรีที่ใหญ่ที่สุด มีสำนักงานใหญ่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม และมีสำนักงานตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกนั้น สำนักงานอยู่ที่สิงคโปร์ และยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกลุ่ม ITS ซึ่งได้พัฒนาเป็นสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ รวม 17 อุตสาหกรรมด้วย ส่วน WFTU ก็ได้กลายเป็นองค์การแรงงานของประเทศคอมมิวนิสต์อย่างสมบูรณ์ มีสำนักงานใหญ่ที่กรุงปราก ประเทศเช็กโกสโลวาเกีย และสำนักงานภูมิภาคเอเชีย ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

สำหรับขบวนการแรงงานของชาวคริสต์ก็ได้จัดตั้งสภาแรงงานโลก (World Council of Labour-WCL) ขึ้นเช่นกัน มีสำนักงานใหญ่ที่กรุงบรัสเซลส์ และสำนักงานภูมิภาคเอเชียที่มนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีการทำงานที่ประสานกับ ICFTU ในฐานะองค์การแรงงานของประเทศโลกเสรีด้วยกัน ส่วน WFTU นั้น มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปราก ประเทศเช็กโกสโลวาเกีย และมีสำนักงานภูมิภาคเอเชียอยู่ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม อย่างไรก็ตาม บทบาทของ WFTU ลดลงมา เมื่อรัสเซียล่มสลาย แยกออกเป็นประเทศย่อยๆ และประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกได้หันไปใช้แนวทางเสรีประชาธิปไตยในการปกครองประเทศแทนแนวทางคอมมิวนิสต์ หลังปี 2534 เป็นต้นมา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

จงกล่าวถึงการเติบโตของขบวนการแรงงานในประเทศโลกเสรีและกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์

ประเมินผลท้ายบท

1. นักศึกษาสามารถกล่าวถึงการเติบโตของสหภาพแรงงานได้หลังจากมี พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518 ได้
2. นักศึกษาสามารถกล่าวถึงการเติบโตของขบวนการแรงงานในประเทศโลกเสรีและกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ได้